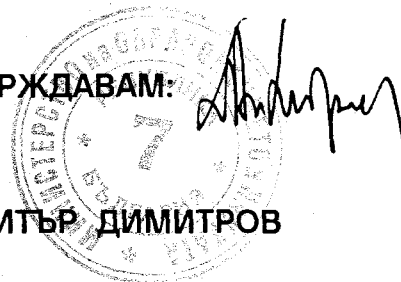

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

УТВЪРЖДАВАМ:

ПРОФ. ДИМИТЪР ДИМИТРОВ

МИНИСТЪР

УЧЕБНА ПРОГРАМА
ПО ИЗОБРАЗТЕЛНО ИЗКУСТВО
ЗА ПЪРВИ КЛАС

СОФИЯ, 2000 г.

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО

I КЛАС

I. Общи положения

1. Хорариум часове по учебен план:

2 часа седмично = 62 часа годишно

2. Място и роля на обучението по Изобразително изкуство за общообразователната подготовка на учениците от първи клас.

Учебният предмет Изобразително изкуство и учебният предмет Музика съставят Културно-образователната област Изкуства. Нейното образователно и възпитателно въздействие започва от най-ранна училищна възраст и продължава в средната степен на общообразователното училище. Това определя мястото и значението на учебния предмет Изобразително изкуство за формиране и развитие личността на детето.

Спецификата на обучението по Изобразително изкуство се изразява в използване на творческия потенциал на индивида чрез изобразителна дейност и общуване с произведения на изобразителното изкуство.

3. Място и роля на обучението по Изобразително изкуство съотнесено към Държавните образователни изисквания (ДОИ).

ДОИ по Изобразително изкуство не са ограничителна рамка, а основа за творческо прилагане на учебната програма, в зависимост от условията на природната и социално-културната среда. ДОИ са конструкция на учебното съдържание, върху която учителят изгражда конкретен модел на учебен процес с варианти според използваните методи и методически подходи.

4. Знания, умения и отношения.

Учебното съдържание по Изобразително изкуство включва система от знания, умения и отношения, която се различава съществено от системите на предметите в другите културно-образователни области.

Понятийният апарат по предмета Изобразително изкуство не се "отработва" в определен час и не се изчерпва в даден клас, етап или степен. Общото с останалите предмети е прагматичната основа на неговото усвояване.

Практическите умения имат подчертано предимство в обучението по Изобразително изкуство. В тях се отразява същността на този учебен предмет.

В една практическа задача се съсредоточават психологически и теоретико-практически проблеми на обучението по Изобразително изкуство. В този смисъл практическите задачи представляват най-малките, основни единици на учебния процес по Изобразително изкуство.

Отношенията са свързани повече с формиране на определени качества на личността. Още от най-ранна възраст учениците проявяват социално-ангажирано

отношение към проблемите на околната среда. Важна съставка на отношения са възможностите за социален диалог чрез средствата на визуалната информация и комуникация. Безспорно, най-съществена част на отношенията е приобщаването на учениците към национални и общочовешки ценности, към изобразителното изкуство и народното творчество.

II. Цели

Обучението по Изобразително изкуство в първи клас си поставя следните главни цели:

- Начално усвояване на основните изобразителни средства.
- Изразяване чрез образи на собствени мисли, чувства и отношения.
- Развиване и обогатяване на зрителното възприятие, представи, въображение и фантазия.
- Участие във форми на визуална комуникация.
- Емоционално общуване с произведения на изобразителното изкуство.
- Съпричастие към локални и глобални проблеми на околната среда : екологична защита, права на детето, национални и световни хуманитарни стойности.

III. Очаквани резултати от обучението по Изобразително изкуство в първи клас

В първи клас се поставя началото на обучението по Изобразително изкуство. Макар и най-отдалечен във времето на изходното равнище, определено в ДОО, този клас има решаващо значение за началния етап.

Ядрата и стандартите на учебното съдържание по Изобразително изкуство за първи клас засягат проблеми на възприемане на действителността, възприемане на изкуството и изобразителна дейност.

Очакваните резултати от обучението по Изобразително изкуство са съвкупност от приложените знания и умения в целогодишната учебна работа, отразени в количествено и качествено отношение. Резултатите трябва да отразяват знания и умения за:

- разграничаване на реалност от фантазия;
- разграничаване на природна от архитектурна среда;
- изразяване на емоционално настроение и собствено отношение към проблемите на околната среда;
- владене на основни изобразителни средства, материали и техники;
- участие във визуален диалог;
- емоционално възприемане на произведения от изобразителното изкуство и народното творчество.

IV. Учебно съдържание

Учебното съдържание е представено в обща за всички учебни предмети таблица, в която отделните колони имат следната особеност за Изобразително изкуство:

1. Ядра на учебното съдържание. Те са обобщени заглавия по група проблеми : естетическото възприятие, творчество и отношение, обект и среда, обект и образ, зрител и творба и др.

2. Стандарти на учебното съдържание. За разлика от другите учебни предмети тук стандартите са израз на резултати през целия начален етап /I-IV кл./, а не само при завършване на четвърти клас. Очакваните резултати за даден клас са общи за всички стандарти на съответното ядро. /колона 3/.

3. Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи. Учебното съдържание по Изобразително изкуство е разпределено не по теми, а по учебни проблеми и задачи. Това гарантира правото на учителя сам да определя конкретното съдържание на урочната работа, включително нейното тематично съдържание, съобразно особеностите на околната среда - природна и социална.

4. Ключови понятия и знания на практическа основа. Те интерпретират особеностите на понятийния апарат по Изобразително изкуство. Ключовите понятия не са “нови” в прекия смисъл на тази дума, те не са типични за целите на учебния предмет. Освен че се усвояват на практическа (сетивна) основа и чрез изобразителна дейност, понятията и знанията са пропедевтични (подготвителни) за следващия прогимназиален етап

5. Контекст и дейности. “Контекст” включва конкретни начини за осъществяване на съответни дейности. В тази колона са отразени и някои специфични организационни форми на участие в изобразителна дейност или формиране на определено отношение.

6. Възможности за междупредметни връзки. Тази колона има изключително значение за организацията и резултатите на целия учебен процес по Изобразително изкуство, особено в прилагането на нови структури на учебното съдържание и методически подходи.

1	2	3	4	5	6
Ядра на учебното съдържание	Стандарти за учебното съдържание	Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи	Ключови понятия и знания на практическа основа	Контекст и дейности	Възможности за междупредметни връзки
Ядро №1 ОБЕКТ И СРЕДА	<p>Стандарт №1 Ученикът: Наблюдава и разграничава природната от архитектурната среда</p> <p>Стандарт №2 Ученикът: Възприема и анализира визуални особености на обекти и явления от заобикалящата среда</p> <p>Стандарт №3 Ученикът: Разбира основните връзки между обект и среда в реални и фантазни ситуации</p> <p>Стандарт №4 Ученикът: Изразява емоционално-естетическо отношение към възприеманите обекти и явления от околната среда.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Описва и визуализира основни елементи на средата • Описва и визуализира типични особености на дадена среда от реалния и фантазияния свят • Описва и визуализира общи впечатления и представи за реални и фантазни ситуации • Реагира спонтанно при наблюдение на обекти и явления в природата и в обществото 	<p>ПРИРОДА растения животни ЧОВЕК</p> <p>Архитектурна среда (улица, къщи) ЗЕМЯ НЕБЕ ВЪЗДУХ СУША ВОДА КОСМОС РЕАЛНИ ОБЕКТИ СЛУЧКА</p> <p>Реални и фантазни герои (участници) и действия</p> <p>МИМИКА (гримаса)</p> <p>ЖЕСТ (поза) ДОБРО – ЗЛО ОДОБРЕНИЕ – ОТРИЦАНИЕ</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Извършва наблюдения в околната среда и предава устно впечатленията си от нея. 2.Прави скици по натура 3.Обединява словесни и визуални понятия – съставя картинен речник. 4.Изобразява момент от ситуация или разказва за нея в няколко последователни рисунки(без текст) - <i>разказ в рисунки.</i> 5.Изразява емоционалното си настроение и отношение към обект/явление чрез: <ul style="list-style-type: none"> - устна реч; - мимика, жест, действия (ролеви игри); - зрителни образи. 	<p>Български език и литература Илюстриране на текстове Математика Геометрични линии и фигури Роден край Жива и нежива природа; социална среда Музика Ритъм; рисуване по асоциации Домашен бит и техника Работа с различни материали; конструиране; приложна дейност Физическа култура и спорт Движения и ритъм.</p>

1	2	3	4	5	6
Ядра на учебното съдържание	Стандарти за учебното съдържание	Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи	Ключови понятия и знания на практическа основа	Контекст и дейности	Възможности за междупредметни връзки
<p>Ядро №2</p> <p>ОБЕКТ И ОБРАЗ</p>	<p>Стандарт №1 Ученикът: Създава реални и фантазни образи по наблюдение, памет, впечатление и въображение.</p> <p>Стандарт №2 Ученикът: Формира обобщена представа за най-важните визуални особености на обекти: форма,цвет,обща пропорция.</p> <p>Стандарт №3 Ученикът: Изгражда зрителни образи по асоциации от литературни произведения.</p> <p>Стандарт №4 Ученикът: Проявява избирателно отношение към изобразяване на различни обекти и ситуации.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <ul style="list-style-type: none"> Използва за източници на реални и фантазни образи: <ul style="list-style-type: none"> околната среда; разнообразни нагледни материали ; слово - устно и писмено; музикални произведения; асоциации. Създава различни по съдържание и вид фигуративни и нефигуративни изображения; орнаменти; илюстрации; знаци и символи. Осъществява изобразителна дейност чрез рисуване, апликиране, моделиране и художествено конструиране. Изгражда интуитивно условно изобразително пространство върху една линия; с поглед от горе или в друга структурна схема. . Отразява най-общо и с ниска степен на подражание отделни визуални особености на природни и изкуствени форми и среда. Проявява усет за ритъм, цвят и композиция. 	<p>Начални знания за:</p> <p>Реални и фантазни образи Форма Цвят Пространство Украса Ритъм Композиция Илюстрация Изобразителна дейност - видове</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <ol style="list-style-type: none"> Работи индивидуално и в група. Избира самостоятелно изразни средства. Изразява импулсивно общото си впечатление и настроение от форми и цветове. Изобразява случки от своята среда и тази на възрастните, свързани с проблеми на гражданското образование. Изказва свободно лично мнение за резултатите от своята и на другите изобразителна дейност. 	<p>Български език и литература Илюстриране на текстове Математика Геометрични линии и фигури Роден край Жива и нежива природа; социална среда Музика Ритъм; рисуване по асоциации Домашен бит и техника Работа с различни материали; конструиране; приложна дейност Физическа култура и спорт Движения и ритъм</p>

1	2	3	4	5	6
Ядра на учебното съдържание	Стандарти за учебното съдържание	Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи	Ключови понятия и знания на практическа основа	Контекст и дейности	Възможности за междупредметни връзки
<p>Ядро №3</p> <p>ЗРИТЕЛ И ТВОРБА</p>	<p>Стандарт №1 Ученикът: Разкрива най-общо съдържанието на произведение от изобразителното изкуство</p> <p>Стандарт №2 Ученикът: Описва своите впечатления от възприеманите художествени произведения</p> <p>Стандарт №3 Ученикът: Разграничава произведения от изобразителното изкуство по вид и жанр</p> <p>Стандарт №4 Ученикът: Споделя емоционалното си отношение при възприемане на художествена творба</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Назовава елементи на изображението. • Познава някои видове и жанрове от изобразителното изкуство. • Ориентира се и определя изразни средства, материали и техники на изпълнение. 	<p>КАРТИНА СТАТУЯ УКРАСА ПЕЙЗАЖ ПОРТРЕТ НАТЮРМОРТ ЦВЕТОВЕ МАТЕРИАЛИ (бон, глина, камък, дърво, метал, плат, хартия)</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Разглежда произведения, в оригинал или репродукции: илюстрации на детска художествена литература, портрети, комикси, играчки, детски анимационни филми, електронни игри. 2. Разпознава архитектурни и скулптурни паметници от околната среда. 3. Представа устно или в скици впечатленията си от разглеждани произведения. 	<p>Български език и литература Илюстриране на текстове Математика Геометрични линии и фигури Роден край Жива и нежива природа; социална среда Музика Ритъм; рисуване по асоциации Домашен бит и техника Работа с различни материали; конструиране; приложна дейност Физическа култура и спорт Движения и ритъм</p>

1	2	3	4	5	6
Ядра на учебното съдържание	Стандарти за учебното съдържание	Очаквани резултати за основни учебни проблеми и задачи	Ключови понятия и знания на практическа основа	Контекст и дейности	Възможности за междупредметни връзки
<p><u>Ядро №4:</u></p> <p>ВИЗУАЛНА КОМУНИКАЦИЯ</p>	<p>Стандарт №1 Ученикът: Усвоява основни понятия, свързани със съвременни средства за визуална информация и комуникация</p> <p>Стандарт №2 Ученикът: Може да се ориентира в разнообразието на визуални средства за информация и комуникация</p> <p>Стандарт №3 Ученикът: Познава най-общите правила за използване на визуална информация в заобикалящата среда</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <ul style="list-style-type: none"> Различава знаци за визуална информация и комуникация от останалите изображения. Разбира най-общо мястото и значението на визуални знаци в определена природна и социална среда. Създава свои визуални знаци за реална или въображаема среда. 	<p>ВИЗУАЛЕН ЗНАК</p> <p>ПЪТЕН ЗНАК</p> <p>СЪОБЩЕНИЕ</p> <p>ЗАБРАНА</p> <p>РАЗРЕШЕНИЕ</p> <p>УКАЗАНИЕ</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <ol style="list-style-type: none"> Участва лично или като зрител в масови прояви, оформени с визуални средства - детски, училищни, народни и национални празници и тържества. Изразява устно и в рисунки впечатленията си от общото използване - неизползване, спазване-неспазване на знаци за визуална информация и комуникация. Обсъжда в група визуалните особености на пътните знаци и рисунки, свързани с необходимостта от тяхното стриктно съблюдаване. 	<p>Български език и литература Илюстриране на текстове Математика Геометрични линии и фигури Роден край Жива и нежива природа; социална среда Музика Ритъм; рисуване по асоциации Домашен бит и техника Работа с различни материали; конструиране; приложна дейност Физическа култура и спорт Движения и ритъм</p>

1	2	3	4	5	6
Ядра на учебното съдържание	Стандарти за учебното съдържание	Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи	Ключови понятия и знания на практическа основа	Контекст и дейности	Възможности за междупредметни връзки
<p><u>Ядро №5:</u></p> <p>МАТЕРИАЛИ И ТЕХНИКИ</p>	<p>Стандарт №1 <u>Ученикът:</u> Разбира най-общо връзката между материал и техники.</p> <p>Стандарт №2 <u>Ученикът:</u> Работи самостоятелно и в група, като използва определени материали и техники.</p>	<p><u>Ученикът трябва да:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Назовава цветовете в една кутия ученически бои. • Познава разнообразни материали и техники за рисуване, апликиране, моделиране и конструиране. • Използва пособия за работа с дадени изобразителни материали. 	<p>БОЯ ПАЛИТРА ЧЕТКА–обла и плоска ЦВЕТОВЕ: жълт, червен, оранжев, син, светлосин, зелен, светлозелен, виолетов, кафяв, черен, бял ВОДНИ БОИ АПЛИКАЦИЯ МОЛИВИ – черни и цветни ПАСТЕЛ – сух и маслен МОДЕЛИРАНЕ – пластилин, глина КОНСТРУИРАНЕ СМЕСЕНА ТЕХНИКА ФУЛМАСТРИ – черен и цветни</p>	<p><u>На ученика трябва да се даде възможност да:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прилага самостоятелно и по усет еднородни и смесени материали и техники за рисуване, апликиране, моделиране, конструиране. 2. Осъзнава своето участие в група, при работа със съответни изобразителни материали и техники, за постигане на крайния резултат. 3. Открива особеностите на използвани материали и техники в ученически и други произведения и изразява собствено мнение за тях. 4. Изпълнява упражнения за усвояване на изобразителни материали и техники при работа върху плоскост и в пространството. 	<p>Български език и литература Илюстриране на текстове Математика Геометрични линии и фигури Роден край Жива и нежива природа; социална среда Музика Ритъм; рисуване по асоциации Домашен бит и техника Работа с различни материали; конструиране; приложна дейност Физическа култура и спорт Движения и ритъм</p>

V. Оценяване – специфични методи и форми.

Оценяването по Изобразително изкуство има **дидактически и естетически** показатели.

Дидактическите показатели се отнасят до изпълнението на поставените учебни задачи в количествено и формално дидактическо отношение.

Например: *Какъв е броят на изпълнените от ученика или групата ученици задачи?*

Естетическите показатели отразяват качествените характеристики на резултатите от детската изобразителна дейност както в учебен, така и в не учебен аспект. Например: *Една рисунка на ученик от I клас може да не отговаря стриктно на изискванията в учебната задача, но да е изпълнена с присъщата детска експресивност и оригиналност. В такъв случай “коефициентът за качество” би трябвало да се отрази в положителен смисъл на оценката.*

Общо оценката по Изобразително изкуство е **комплексна** (съдържа дидактически и естетически показатели) с приоритет на естетическите показатели.

Оценяването на резултатите от обучението по Изобразително изкуство се включва в годишната словесна оценка, обща за всички учебни предмети.

Основен принцип на оценяването по Изобразително изкуство е *развитието* на общите изобразителни способности според приетите етапи в теорията на детската изобразителна дейност.

При всички случаи оценяването е поощрително, в полза на ученика. То отразява желанието и интереса на ученика към участие в часовете по Изобразително изкуство и стремежа му да развива собствените си изобразителни способности, творческо мислене и въображение.

VI. Методически указания.

При изпълнение на учебната програма по Изобразително изкуство е необходимо да се имат пред вид някои основни положения:

1. Учебното съдържание не е годишно разпределение; ядрата не са раздели; стандартите не са теми. От това следва, че учебната програма е изходен материал, основа за педагогическо творчество на учителя. **В зависимост от конкретните условия на работа, учителят самостоятелно определя съдържанието, последователността, методите и организацията на уроците по Изобразително изкуство, като се съобразява с Държавните образователни изисквания за учебно съдържание.**

2. В началния етап се придава важно значение на *междупредметните връзки*. За обучението по Изобразително изкуство това е ключов проблем от изключително значение за успешна учебна работа. Същността на зрителното възприятие и на изобразителната дейност свързва този предмет с обучението по Роден край и Български език и литература, а работата с изобразителни материали и техники – с обучението по Домашен бит и техника. В началния етап няма учебен предмет, с който Изобразителното изкуство да не се намира в преки или косвени междупредметни връзки. Засилените междупредметни връзки и нарастващото влияние на факторите на околната среда дават

възможност в обучението по изобразително изкуство да се използва организационната форма **Образователен проект** с интегрално – ситуационно съдържание.

Възможностите за междупредметни връзки се отнасят до цялото учебно съдържание, затова те се повтарят във всички ядра. В отделните ядра акцентът на интеграция се поставя в зависимост от конкретните учебни проблеми и дейности.

Например: *Обекти от живата и неживата природа, изучавани по Роден край, се възприемат и изобразяват в ядра № 1 (Обект и среда) и №2 (Обект и образ), а в ядро №5 (Материали и техники) те са повод за нефигурални упражнения от съчетания на линии и петна.*

3. В текста на програмата са употребени понятия и термини с по-широко значение, затова трябва то да се конкретизира във връзка с обучението по Изобразително изкуство:

□ Ученикът **описва** – устно или писмено се отговаря на въпроса “Какво виждам?” Назовават се обектите, определя се средата, движения, състояния.

Например: *Виждам (в действителността или в картината) дървета, къщи, улица, небе, слънце, хора, които вървят, птици, които летят.*

□ Ученикът **визуализира** – дава се устно или писмено отговор на въпроса “Как изглежда това, което виждам или което си представям?”, т.е. става дума за зрителни представи на обекти, пространство, явления от реалния и фантазия свят.

Например: *Дървото, което виждам, е елха. Тя има триъгълна форма.*

Короната му е тъмнозелена, а стеблото е кафяво. Дървото се намира в ляво от къщата.

□ Ученикът **изобразява** – предава форма на зрителните си представи за това, което вижда или фантазира, с определени изобразителни материали и техники за: рисуване, апликиране, моделиране и конструиране.

4. В програмата често се споменава, че *на ученика трябва да се даде възможност* свободно да изразява мнения, отношения, да работи по свое предпочитание с едни или други материали и техники, да избира елементите на изображението и тяхното разполагане върху листа или в пространството. Това не означава да се лиши учебната работа по Изобразително изкуство от необходимата **педагогическа принуда** като средство за постигане **развитие** на изобразителните знания и умения и формиране на естетическо отношение към околната среда.

5. Резултатите от обучението по Изобразително изкуство могат да бъдат проверявани и оценявани чрез различни традиционни и модерни методи и форми: индивидуални и общи корекции, обсъждане на резултати от учебната дейност, контролни задачи, тест и др.